

KİTAP İNCELEMESİ

AKTİF ÖĞRENME
Prof. Dr. Kamile Ün AÇIKGÖZ

Ramazan GÜRBÜZ
KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü
rgurbuz02@hotmail.com

Bayram COŞTU
KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi, OFME Bölümü
bayramcostu@yahoo.com

Bu çalışmada, Prof. Dr. Kamile Ün AÇIKGÖZ'ün "Aktif Öğrenme" adlı kitabının genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Aktif öğrenme, "öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleriyle ilgili karar alma ve özdüzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlemlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme süreci" olarak tanımlanmaktadır. Aktif öğrenme; öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırmalarına yardımcı olmakla birlikte onların kararlı tahminler yapmalarını ve konuyla ilgili kişisel ilişkilerini ve değerlendirmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, aktif öğrenme ezberciliği önleyerek düşünen, araştıran, üreten, sorun çözen ve eleştirel düşünen bireylerin yetiştirilmesini sağlamaktadır. Oysa ülkemizde yaygın bir şekilde uygulanan geleneksel öğretim yöntemleri, öğrencilere bilgileri hazır kalıplar içinde verdiği için öğrenciler bilgiyi niçin aldıklarının farkında bile olmadan anlatılan bilgileri hafızalarına kaydetmeye çalışmaktadırlar. Bu bağlamda, aktif öğrenme alanındaki tüm gelişmeleri yansıtan ve alanında ülkemizde bir ilk olan bu kitabın incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmüştür.

On iki bölümden oluşan bu kitabın birinci baskısı Eylül 2002'de ikinci baskısı ise, herhangi bir değişiklik yapılmadan Ocak 2003'te basılmıştır. Kitabın her bir bölümünün özeti aşağıdaki paragraflarda verilmiştir.

Birinci bölümde, aktif öğrenmenin zihinsel gelişimi olumlu yönde etkilediği irdelenerek, öğrenmenin yaşam boyu süren bir işlem olduğu ve geleneksel eğitim-öğretimin bu işlevini yeterince karşılayamadığını belirtmektedir. Bu bağlamda, aktif öğrenmeyle yapılandırılacak olan eğitim-öğretimde geleneksel yöntemlerin aksine bireyin zihinsel kapasitesinin tam olarak kullanılması sağlanacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, aktif öğrenme modelinin dayandığı teorilerden biri olan işbirliğine (=katılımcı) dayalı öğrenmenin başarısına yönelik yapılmış bazı araştırmalar sonuçlarıyla birlikte bir çizelgede özetlenmiştir.

İkinci bölümde, aktif öğrenmenin tanımı literatür desteği sağlanarak yapılmış ve tanımda vurgulanan nitelikler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Eğitim-öğretim sürecinde uygulanan aktarmacı (=pasif) ve etkileşimli (=interaktif) öğretim biçimleri çeşitli örnekler kullanılarak tanıtılmıştır. Bu iki öğretim biçiminin benzer ve farklı yönleri vurgulanarak aktif öğretimin daha iyi anlaşılması sağlanmıştır. Bunlara ek olarak bu bölümde aktif öğrenmede öğretmenin rolü, öğrencinin rolü ve öğretim ortamının düzen ve disiplini ile ilgili açıklayıcı bilgiler sunulmuştur.

Üçüncü bölümde, aktif öğrenmenin temel düşünceleri derinlemesine incelenmiş ve somut örneklerle açıklanmıştır. Bu düşünceler, bireyin zihninin çalışmasına, öğrenenin doğal öğrenme süreçlerine, çağdaş öğrenme ilkelerine ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilmesine uygun bir öğretim modeli olduğunu göstermektedir.

Dördüncü bölümde, aktif öğrenmenin kuramsal temelleri olan bütünlleştirici (constructivist) öğretim teorisi ve türlerine değinilerek bu modelin temelini oluşturan Dewey, Piaget, Vygotsky, Bruner ve Ausubel'in

öğrenme ile ilgili görüşleri açıklanmıştır. Daha sonra davranışçı kurama yöneltilen eleştiriler dikkate alınarak davranışçılıktan bilişselcilığe geçiş süreci irdelenmiştir.

Beşinci bölümde, aktif öğrenmede kullanılabilecek öğretimsel işlerin ve taktiklerin kullanımı ile ilgili özet açıklamalara yer verilmektedir.

Altıncı bölümde, günümüzde yaygın olarak kullanılmakta olan aktif öğrenme tekniklerine kısaca değinilmiştir.

Yedinci bölümde, aktif öğrenme modelinin dayandığı önemli uygulamalardan biri olan işbirlikli öğrenmenin tanımı ve özellikleri verilerek çeşitli uygulama biçimleri üzerinde durulmuştur.

Sekizinci bölümde, aktif öğrenme modelleri ile uyumlu olan probleme dayalı öğrenme, ön örgütleyiciler, yerleşik öğrenme, bilişsel çıraklık ve beyne dayalı öğrenme ile ilgili açıklayıcı bilgiler verilerek her birinin olumlu ve olumsuz yönleri sebepleri ile birlikte açıklanmaktadır.

Dokuzuncu bölümde, aktif öğrenme uygulamalarının vazgeçilmez araçlarından biri olan soru sorma ile ilgili özellikler (etkililik, tür, düzey, zaman ve vb.) detaylı bir şekilde irdelenmektedir.

Onuncu bölümde aktif öğrenmeye geçiş sürecinde yer alan öğretmenlerin yetiştirilmesi, öğrencilerin yetiştirilmesi ve eğitim kültürünün oluşturulması koşulları etraflı bir şekilde irdelenmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik kitabın yazarı tarafından geliştirilmiş ve uygulanmış örnek bir “Aktif Öğrenme Temel Eğitim Programı” na yer verilmiştir.

On birinci bölümde, çoklu zeka kuramının ortaya çıkışı ve gelişimi irdelenerek çoklu zeka kuramının öğretimde kullanılmasına ilişkin genel ilkelere yer verilmiştir. Ayrıca, bu kuramın geleneksel öğretim yöntemlerine alternatif olması yönünden aktif öğrenme ile paralellik arz ettiği ifade edilmektedir.

On ikinci bölümde, aktif öğrenmeyle ilgili yanlış anlamaların olabileceği düşüncesiyle yeni olan bu modelin doğru anlaşılması için sıkça gündeme gelen birçok soruya cevap verilmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde kitap, aktif öğrenme ile ilgili doyurucu bilgiler içermektedir. Bu alanda uzman olan yazar, kitabın onuncu bölümünde geliştirmiş olduğu “Aktif Öğrenme Temel Eğitim Programı”nı daha ayrıntılı bir şekilde sunmuş olsaydı bu alanda hizmet içi eğitim programı düzenlemek isteyenlere daha fazla rehberlik edebilirdi. Ayrıca, kitabın sonunda zengin bir kaynakça verilmekle birlikte kitabın içinde kaynak verilip de kaynaklar kısmında yer verilmeyen bazı kaynaklara rastlanmıştır.

Son yıllarda, aktif öğrenmeye verilen önemin ve aktif öğrenmeye geçiş isteğinin arttığı ülkemizde aktif öğrenmenin uygulanması ile ilgili yapılan yanlışlıkların anlaşılıp düzeltilmesinde ve bu alandaki önemli bir boşluğun doldurulabilmesinde bu kitabın temel bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu kaynak; öğretmen, öğretmen adayı ve öğretim üyelerinin aktif öğrenme anlayışını kavraması ve aktif öğrenme tekniklerini uygulama becerilerini kazanmaları açısından da önemli olacağına inanılmaktadır.

Kaynak:

AÇIKGÖZ, K. Ü. (2003). *Aktif Öğrenme*, Eğitim Dünyası Yayınları: İzmir. 335 sayfa, 2. Baskı